

Home » TO NISU SAMO ONI DANI U MJESECU: Kako je Vlada pokazala da nema pojma što je menstrualno siromaštvo i nije ju briga za žene

IDEJE ▾ REPRODUKTIVNO ZDRAVLJE ▾ VRUĆE TEME

TO NISU SAMO ONI DANI U MJESECU: Kako je Vlada pokazala da nema pojma što je menstrualno siromaštvo i nije ju briga za žene

Piše: Anja Kovačević | 26/11/2021

Usprkos činjenici da gotovo polovica svjetskog stanovništva znatan dio života menstruira, ovaj prirodni tjelesni proces i dalje je obilježen stigmom, neznanjem i nerazumijevanjem. I dalje govorimo da smo u “onim danima”, i dalje skrivamo uloške po džepovima, i dalje plaćamo punu stopu poreza na

menstrualne potrepštine koje su neophodne za život. Da smo početkom godine pitali što je menstrualno siromaštvo, gdje koja žena bi mogla odgovoriti, muškarac vjerojatno ne, a institucije bi rekle da to nije problem u Lijepoj našoj.

Pretražujući portal znanstvenih časopisa Hrčak dolazimo do tek pet članaka koji imaju ključnu riječ menstruacija ili mjesečnica, većinom medicinske tematike. O tome kako su se s menstruacijom nosili neki prijašnji naraštaji, kakve su potrepštine koristili i kako su o menstruaciji govorili možemo samo nagađati jer znanstvenih radova na tu temu nema.

Prvo istraživanje o menstrualnom siromaštvu u Hrvatskoj

Stoga ne čudi da je [prvo istraživanje o menstrualnom siromaštvu u Hrvatskoj](#), koje je objavila Udruga za ljudska prava i građansku participaciju **PaRiter** u veljači ove godine, podiglo veliku prašinu. Zemlju je šokiralo što si gotovo deset posto ispitanica ne može priuštiti menstrualne potrepštine, a čak trećina ponekad mora preskočiti redovito mijenjanje uložaka ili tampona jer ih nemaju dovoljno. Prema podacima iz istog istraživanja, prosječna ispitanica potrošit će između 35 i 50 kuna mjesečno na kupovinu uložaka, tampona ili drugih menstrualnih proizvoda. Ovaj iznos ne uključuje kupovinu lijekova protiv bolova ili recimo sapuna za intimno pranje. No, čak i bez toga, prosječna osoba koja menstruira je samim rođenjem nekih deset tisuća kuna u minusu.

Škole su prve reagirale na problem menstrualnog siromaštva u Hrvatskoj

Usprkos tome, hrvatska Vlada više je puta odbila prijedlog za smanjenje stope PDV-a na menstrualne proizvode. Prvi put govoreći kako će prijedlog razmotriti nakon analize učinkovitosti do sada provedenih reformi, a drugi put uz izjave zastupnice **Anite Pocrnić Radošević** (HDZ) koja je

smanjenje poreza na pet posto nazvala zanemarivim i naglasila kako oni koji upravljaju državom moraju misliti o punjenju proračuna, nakon kojih je jedini mogući zaključak da ona sama nikada nije iskusila menstrualno siromaštvo.

Kampanja za smanjenje poreza na menstrualne potrepštine

Prema trenutnoj direktivi Europske unije porez na higijenske proizvode može se smanjiti na minimalno pet posto, što su neke zemlje iskoristile kao priliku za regulaciju poreza. Pregovori o daljnjoj mogućnosti smanjivanja, odnosno potpunog uklanjanja poreza na menstrualne proizvode započeli su, no stavljeni su na čekanje. Tijekom 2022. trebao bi se proširiti popis proizvoda na koje države članice mogu staviti nultu stopu poreza, pa postoji mogućnost da će neke države ovdje uvrstiti i menstrualne proizvode, no, upitno je hoće li Hrvatska biti među njima. **Anka Mrak Taritaš**, saborska zastupnica oporbenog GLAS-a, koja je iznijela prijedlog pred Sabor, rekla je kako neće odustati od teme smanjenja poreza, a osim nje na djelovanje su se uključili i predstavnici lokalnih vlasti i školskih institucija.

Ravnateljica varaždinske Strojarske i prometne škole **Snježana Klarić** prva je odlučila svojim učenicama osigurati besplatne menstrualne potrepštine i to već mjesec dana nakon objave rezultata istraživanja udruge PaRiter. Prigodno, na Međunarodni dan žena, stotinjak učenica škole moglo je preuzeti besplatne uloške i tampone u prostorima škole: “Učenice, ali i učenici, jako su dobro prihvatili inicijativu. Počelo se otvoreno razgovarati o ovoj temi na satovima razrednika, a i učenici su se aktivno

uključili u promociju naše inicijative. Sami profesori su donirali higijenske potrepštine, a u akciju su se uključile i neke tvrtke partneri naše škole s financijskom pomoći.” govori Klarić.

Strojarska i prometna škola Varaždin prva je uvela besplatne uloške i tampone za učenice

Odmah nakon pokretanja inicijative kontaktirao ju je tadašnji ravnatelj gimnazije, a i trenutni gradonačelnik Pule, **Filip Zoričić** koji je sličnu inicijativu uveo u pulsku gimnaziju. U samo nekoliko dana reagiralo je još nekoliko škola kao što su Tehnička škola u Vinkovcima, Srednja škola Vladimir Gortan iz Buja te Srednja škola u Buzetu, čija se ravnateljica **Margareta Gumilar** nada privlačenju još nekoliko sponzora kako bi se pokrili troškovi osiguravanja menstrualnih potrepština barem za ovu školsku godinu. Obje ravnateljice govore kako o menstrualnom siromaštvu nisu promišljale prije objave istraživanja iako su uvijek bile svjesne položaja žena i ograničenja koje nameću tih pet do sedam dana menstruacije. Reakcija Vlade ih ne čudi, no nadaju se da će se broj lokalnih inicijativa koje se bore s problemom menstrualnog siromaštva povećati.

“Bez podrške institucija, bojim se da će sve pasti u zaborav čim se nametne neka druga tema. Mislim da se ne bi trebalo odustati nakon prvog odbijanja stope PDV-a na menstrualne potrepštine. To bi trebao biti dodatni motiv za novi, jači pritisak na Vladu. Unatoč tome, mi ćemo u školi i dalje provoditi akciju besplatnih menstrualnih potrepština. Cilj je da su menstrualne potrepštine dostupne djevojkama dok borave u školi, čisto radi osjećaja slobode i sigurnosti.” navodi Gumilar.

Osigurana sredstva iz proračuna šest gradova i dvije županija

Napori ravnatelja ovih nekoliko škola nisu ostali nezamjećeni, pa smo u posljednjih nekoliko tjedana ponovno mogli čitati o inicijativama drugih škola iz raznih dijelova Hrvatske. Tema je ponovno postala

aktualna nakon već spomenute rasprave u Saboru, a ovaj put su se uključile i lokalne vlasti pa sada možemo nabrojati čitav niz gradova i nekoliko županija koje su pronašle sredstva u proračunu kako bi se u školama osigurali ulošci i tamponi. Varaždinski zastupnik **Lovro Lukavečki** zaslužan je za prijedlog amandmana na gradski proračun kojim se osiguralo 40 tisuća kuna kako bi se u sve gradske osnovne škole postavili dispenzeri koji će se redovito puniti higijenskim ulošcima. Otpora od strane gradske vlasti, kako kaže, nije bilo: “Argumentirao sam prijedlog gradonačelniku i zamjeniku gradonačelnika koji su razumjeli važnost takvog projekta te vijećnicima koji su ga također podržali. U prvotnoj verziji predviđeni su ulošci za socijalno ugrožene učenice, no dodatnim korekcijama omogućili smo odmah po početku školske godine da sve učenice neovisno o socijalnom statusu imaju pristup ulošcima. Čvrstog sam stava da menstrualne potrepštine ne smiju biti luksuz. Jednostavno ne možemo dopustiti da učenice budu žrtve menstrualnog siromaštva i da zbog toga izostaju s nastave.” govori Lukavečki.

Varaždin je time postao prvi hrvatski grad u kojem se menstrualne potrepštine sustavno osiguravaju u osnovnim školama, a zakinite neće ostati ni riječke učenice. Točnije, oko 2300 djevojčica koje pohađaju više razrede u 25 osnovnih škola kojima je osnivač grad Rijeka. Iz gradskog proračuna se osiguralo 200 tisuća kuna, a s implementacijom projekta kreće se od idućeg polugodišta ove školske godine. U Varaždinu su se u ženske toalete postavljali dispenzeri u suradnji s tvrtkom Violeta, a u Rijeci će se slično postaviti spremnici iz kojih će si svaka djevojčica moći sama uzeti uloške kada i koliko treba. Prije postavljanja spremnika razrednici će održati predavanje o korištenju higijenskih uložaka kako bi demistificirali menstruaciju kao nešto o čemu se šuti, objašnjava zamjenica gradonačelnika Rijeke **Sandra Krpan**.

Varaždinu i Rijeci u međuvremenu su se priključili i Karlovac, Lepoglava, Sisak, Čavle, te Krapinsko-zagorska i Splitsko-dalmatinska županija, a udruga **Mladforma** iz Osijeka također je dostavila **zamolbu** za uvođenjem stavke proračuna Grada Osijeka za 2022. godinu vezane uz menstrualne potrepštine za djevojčice u osnovnim školama uredu osječkog gradonačelnika te Upravnom odjelu za socijalnu zaštitu, umirovljenike i zdravstvo.

Menstruacija ne prestaje nakon škole – što tada?

Prvu menstruaciju djevojčice dobivaju uglavnom između **12. i 13. godine života**, a gotovo 95 posto će ju dobiti do 16. godine. Stoga ne čudi da su upravo škole prve odlučile reagirati i olakšati svojim učenicama jedno zbunjujuće, stresno i ranjivo razdoblje života. Ipak, menstruiranje ne prestaje nakon zavšetka osnovne ili srednje škole. Većina žena u Hrvatskoj ulazi u menopauzu tek oko 51. godine, što znači preko trideset godina menstruiranja i trideset godina kupovanja menstrualnih potrepština. Pitanje je onda što je s odraslim ženama koje pogađa problem menstrualnog siromaštva? Što je sa

ženama koje žive na ulici ili rade za minimalac s kojim jedva prehranjuju obitelj? Možemo li očekivati inicijative koje će osigurati uloške i na drugim javnim mjestima?

“Trenutno nam je fokus isključivo na školama, odnosno na 25 osnovnih škola kojima je Grad Rijeka osnivač. Zdravstvene ustanove, naime, nisu u nadležnosti Grada Rijeke, iako se slažem da bi bilo izvrsno kada bi i u Hrvatskoj, kao recimo u Škotskoj, žene imale besplatne menstrualne potrepštine dostupne i na drugim javnim mjestima. No, kako Hrvatska Vlada nema sluha niti za smanjenje PDV-a na ove potrepštine, iskreno sumnjam da ćemo uskoro dosegnuti standarde Francuske ili Austrije po tom pitanju.” odgovara Sandra Krpan.

Od vijećnika Lukavečkog također dolazi, zasada, negativan odgovor: “Prvi korak smo učinili, sada nam slijedi praćenje implementacije i evaluacija projekta te ćemo nakon toga vidjeti konkretne učinke mjere. Mi smo pokretanjem ovog projekta pokazali da smo spremni reagirati na alarmantno stanje i u tom smislu ćemo i dalje pratiti razvoj situacije u tom području.”

*Iz kampanje PaRitera
Ilustracija Roberte Stanić – nerazumijevanje menstruacije*

Za hrvatsko društvo, pa tako i politiku, sve do nedavno menstruacija nije ni bila tema osim u raspravama o gradivu iz biologije ili osobnim razgovorima između prijatelja, obitelji ili eventualno liječnika i pacijenata. Udruga PaRiter i njihovo istraživanje velikim su dijelom zaslužni što je problematika menstrualnog siromaštva dobila prostor koji zaslužuje, te potaknula niz pozitivnih inicijativa koje promišljaju o ženskoj stvarnosti i preprekama s kojima se svakodnevno susreću. No i oni upozoravaju da ne možemo biti zadovoljni dosadašnjim nedjelovanjem Vlade: “Ovo su zaista divni koraci, ali činjenica je kako su ipak u manjini, izolirani, te ne mogu biti nositelji korjenite promjene, a to je smanjenje stope PDV-a (kad se već ne može u potpunosti ukinuti), osiguravanje higijenskih uvjeta u školama, fakultetima te radnim mjestima za održavanje menstrualne higijene, te dostupnost

višekratnih menstrualnih potrepština. To znači da je podrška institucija, ali i Vlade neizostavna jer su oni ti koji pokreću promjene donošenjem javnih politika i proračunskim procesima.” rekla je PaRiterova koordinatorica programa za rad s mladima **Iva Davorija**.

Nesumnjivo je da je ovaj pozitivan niz promjena koje se događaju na lokalnoj razini ipak pridonosi podizanju svijesti o važnosti otvorenog razgovora o menstruaciji i problemima s kojima se žene suočavaju iz mjeseca u mjesec. Problemima koji su, kao što će ovaj serijal članak pokazati, mnogo veći od odabira uložaka s mirisom lavande ili ruže.

U idućem nastavku serijala “To nisu samo oni dani u mjesecu” o iskustvu mjesečnice beskućnica i migrantica

Serijal članaka “To nisu samo oni dani u mjesecu” napisan je uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem provedenog Javnog poziva za ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama.